

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Warszawa, 23 września 2011 r.

RPO-683469-V-II/ST

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan Jerzy Miller

Minister Spraw Wewnętrznych i

Administracji

szanowny Panie Ministrze

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich zostały poddane analizie przepisy regulujące materię szkoleń kierowców, których odbycie powoduje zmniejszenie liczby punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego. Przepisy te, na co wskazuje także orzecznictwo sądów administracyjnych, budzą istotne kontrowersje.

W myśl art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm.) Policja prowadzi ewidencję kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Określonemu naruszeniu przypisuje się odpowiednią liczbę punktów w skali od 0 do 10 i wpisuje się do tej ewidencji. Punkty za naruszenie przepisów ruchu drogowego wpisane do ewidencji usuwa się po upływie 1 roku od dnia naruszenia, chyba że przed upływem tego okresu kierowca dopuścił się naruszeń, za które na podstawie prawomocnych rozstrzygnięć przypisana liczba punktów przekroczyła 24 punkty lub w przypadku kierowców, którzy

w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy przekroczyli 20 punktów.

Z art. 130 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym wynika zaś, że kierowca wpisany do ewidencji może na własny koszt uczestniczyć w szkoleniu, którego odbycie spowoduje zmniejszenie liczby punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego. Nie dotyczy to jednak kierowcy w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy. Zgodnie z treścią § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego (Dz. U. Nr 236, poz. 1998 ze zm.) szkolenie, o którym mowa w art. 130 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym organizuje dyrektor wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego. Dyrektor potwierdza też odbycie szkolenia, wydając uczestniczącemu w nim kierowcy zaświadczenie (§ 8 ust. 2 rozporządzenia).

Kierowcy wpisanemu do ewidencji, po przedstawieniu zaświadczenia o odbyciu szkolenia, organ Policji zmniejsza o 6 liczbę posiadanych punktów, odejmując je według kolejności wpisu (§ 8 ust. 4 rozporządzenia). Jednakże liczba punktów odjętych z tytułu odbytego szkolenia nie może być większa od liczby punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego przed jego odbyciem (§ 8 ust. 5 rozporządzenia). Ponadto z treści § 8 ust. 6 rozporządzenia wynika, że odbycie szkolenia nie powoduje zmniejszenia liczby punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego wobec osoby, która przed jego rozpoczęciem dopuściła się naruszeń, za które suma punktów ostatecznych i wpisanych tymczasowo przekroczyła 24.

Treść powołanego wyżej przepisu § 8 ust. 6 rozporządzenia jest właśnie przedmiotem kontrowersji. W sprawach dotyczących skierowania kierowcy na badania psychologiczne sądy administracyjne przyjmują, że zmniejszenie liczby punktów w wyniku odbytego szkolenia może nastąpić tylko wówczas, gdy przypisana kierowcy liczba punktów nie przekroczyła 24 (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 grudnia 2010 r., sygn. akt I OSK 275/10 oraz z dnia 22 marca 2011 r., sygn. akt I OSK 723/10). Za takim stanowiskiem przemawia kategorię brzmienie art. 124 ust. 1 pkt 2 lit. b Prawa o ruchu drogowym, zgodnie z którym badaniu psychologicznemu przeprowadzanemu w celu orzeczenia istnienia lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem podlega kierujący pojazdem silnikowym skierowany, w drodze decyzji, przez organ kontroli ruchu drogowego, jeżeli przekroczył liczbę 24 punktów. W rezultacie nawet bez potrzeby sięgania do treści przepisu § 8 ust. 6 rozporządzenia, już na poziomie ustawy da się zrekonstruować normę prawną, według której kierowca, który za naruszenie przepisów ruchu drogowego uzyskał więcej niż 24 punkty ma bezwzględny obowiązek poddania się badaniu psychologicznemu i nie może skorzystać z uprawnienia, o którym mowa w art. 130 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym.

Natomiast w sprawach zatrzymania prawa jazdy oraz skierowania na kontrolne sprawdzenie kwalifikacji sądy administracyjne odmówiły zastosowania § 8 ust. 6 rozporządzenia uznając, że wykracza on poza granice upoważnienia ustawowego (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 lipca 2010 r., sygn. akt I OSK 885/09; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt III SA/Gd 167/09; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w

Warszawie z dnia 3 czerwca 2009 r., sygn. akt VIII SA/Wa 15/09; nieprawomocny wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 sierpnia 2011 r., sygn. akt VII SA/Wa 694/11).

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich istotne argumenty przemawiają za stanowiskiem prezentowanym w tym ostatnim orzecznictwie. Omawiany § 8 ust. 6 rozporządzenia został wydany na podstawie art. 130 ust. 4 Prawa o ruchu drogowym. Stosownie do treści art. 130 ust. 4 Prawa o ruchu drogowym minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu oraz Ministrem Sprawiedliwości, mając na uwadze dyscyplinowanie i wdrażanie kierujących pojazdami do przestrzegania przepisów ustawy oraz zapobieganie wielokrotnemu naruszeniu przepisów ruchu drogowego, określi w drodze rozporządzenia :

- 1) sposób punktowania i liczbę punktów odpowiadających naruszeniu przepisów ruchu drogowego;
- 2) warunki i sposób prowadzenia ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego oraz tryb występowania z wnioskami o kontrolne sprawdzenie kwalifikacji;
- 3) program szkolenia i jednostki upoważnione do prowadzenia szkolenia, o którym mowa w art. 130 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym;
- 4) liczbę punktów odejmowanych z tytułu odbytego szkolenia;
- 5) podmioty uprawnione do uzyskania informacji zawartych w ewidencji.

W interesującym zakresie upoważnienie (art. 130 ust. 4 pkt 4 Prawa o ruchu drogowym) uprawniało zatem ministra do określenia w rozporządzeniu liczby punktów odejmowanych z tytułu odbytego szkolenia. Treść tego upoważnienia nie może w

związku z tym być odczytywana jako umocowanie do określenia kategorii kierowców, którym pomimo odbytego szkolenia nie zmniejsza się liczby punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego. Z art. 130 ust. 3 Prawa o ruchu drogowym wynika bowiem, że kierowca wpisany do ewidencji może na własny koszt uczestniczyć w szkoleniu, którego odbycie spowoduje zmniejszenie liczby punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego. Uprawnienie to nie dotyczy jedynie kierowcy w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy. W związku z tym § 8 ust. 6 rozporządzenia wprowadza - jak się wydaje - także nieznaną ustawie wyłączenie podmiotowe określonej w nim kategorii kierowców ze szkolenia, którego odbycie spowoduje zmniejszenie liczby punktów.

W związku z powyższym, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra o zajęcie stanowiska w tej sprawie.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich